

Nr 128.

Ankom till riksdagens kansli den 10 maj 1946 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående gottgörelse i vissa fall åt befattningshavare för förlängning av väntetid på befordran.

(3:e avd.)

I en inom andra kammaren av herrar *Lindahl* och *Gustafsson* i Bogla väckt motion (II: 45) har erinrats om den fasta befordringsgång, som beträffande vissa tjänstemannagrupper tillämpas vid statens järnvägar, och hemställt, att riksdagen måtte, med beaktande av vad som i motionen framhållits, besluta, att kompensation för utebliven befordran till extra ordinarie i lönegraderna 2 och 4 måtte medgivnas efter enahanda grunder, som åberopats i propositionen nr 296/1944.

Vidare har i en inom samma kammare av herr *von Friesen* väckt motion (II: 210) framställts ett yrkande av samma innebörd.

I den i motionerna åberopade propositionen nr 296/1944 angående provisorisk förbättring av löneställningen för vissa befattningshavare i statens tjänst m. fl. upptogs jämväl spørgsmålet om kompensation för förlängd väntetid för extra ordinarie anställning.

I detta ämne anförde *chefen för finansdepartementet* följande.

Vid rekryteringen av stationskarlsbefattningar hos statens järnvägar tillämpas som regel en fast befordringsgång sålunda, att vid antagningarna till aspirant (lönegrad Ex 5) och extra ordinarie tjänsteman (lönegrad Eo 5) fordras en anställningstid av 6 respektive 18 månader. Tiden för anställning i lönegrad Ex 5 är således regelmässigt 12 månader. Under åren 1940—1943 gjordes avvikelse från denna rekryteringsgång, i det att väntetiden för befordran till extra ordinarie anställning förlängdes. En viss åtstramning av extra-ordinarieantagningarna hade nämligen ansetts påkallad, främst med tanke på en efter kriget inträdande trafikminskning med därav följande nödvändighet att minska personalen.

Under höstens förhandlingar om förbättring av löneförhållandena för de lägst avlönade har från personalens sida gjorts framställning, att i förevarande och eventuellt andra liknande fall gottgörelse måtte beredas för förseningen i befordringsgången genom utbetalning av viss löneskillnad samt omräkning av löneturen i vederbörande tjänstemans nuvarande befattning. Enligt föreliggande uppgifter gäller frågan för statens järnvägars del 5 000 nuvarande extra ordinarie eller ordinarie stationskarlar, vilka antagas på grund av berörda förhållande ha fått sin extra-ordinarieantagning fördröjd med 3—15 månader.

De större eller mindre växlingar i befordringsgången, som förekomma inom olika grenar av förvaltningen, böra uppenbarligen i vanliga fall icke

kunna grunda anspråk från personalens sida på gottgörelse i en eller annan form. Det föreliggande fallet är emellertid av säregen natur så till vida, att en av verket fastsälld befodringsgång av vissa särskilda skäl suspenderats utan att detta varit betingat av inträdd nedgång i trafiken, vilken fastmer fortgått med stegrad intensitet och under krävande förhållanden. För de årsklasser, som berörts av den temporära åtstramningen i extra-ordinarieantagningen, har denna kommit att i sin mån skärpa trycket av krisförhållandena. Anmärkas bör i detta sammanhang, att en relativt stor del av rekryteringspersonalen för stationskarlstjänst befinner sig i 22—25-årsåldern redan vid den första anställningen hos statens järnvägar.

Med hänsyn till sålunda föreliggande särskilda omständigheter har jag ansett mig böra förorda ett tillmötesgående av personalens under förhandlingarna framförda önskemål. Jag tillstyrker således, att gottgörelse lämnas vederbörande befattningshavare för den skillnad mellan nettolön i extra-ordinarie stationskarlsbefattning (löneklass 4) och lönen i aspirantanställning (löneklass 2), som belöper på det antal månader, varmed väntetiden i varje särskilt fall förlängts. Dessutom bör med retroaktiv verkan företagas en omräkning av löneturen i den fortsatta anställningen, i den mån löneturen blivit påverkad av väntetidens förlängning. Därvid framkommande löneskillnad synes likaledes böra gottgöras. Summan av de löneskillnadsbelopp, som sålunda böra gottgöras för den förflutna tiden, kan uppskattas till 1 milj. kronor. Härtill kommer den på framtiden belöpande kostnadsökning, som föranledes av löneturens omräkning.

Med hänsyn till att frågan angår även löneturen för ordinarie personal och jämväl till frågans principiella innebörd i övrigt synes densamma böra underställas riksdagen. Bemyndigande torde därvid böra utverkas för Kungl. Maj:t att i enlighet med det anförda förordna om gottgörelse för väntetidens förlängning. För den händelse det skulle kunna påvisas, att fullt jämförbara förhållanden äro för handen i andra under krisåren förekomna fall, torde bemyndigandet böra gälla även för dessa fall.

Med bifall till Kungl. Maj:ts i anslutning härtill framlagda förslag bemyndigade riksdagen (skrivelse nr 487) Kungl. Maj:t att förordna om gottgörelse i vissa fall åt befattningshavare för förlängning av väntetid för befordran.

Med stöd av riksdagens sålunda givna bemyndigande förordnade Kungl. Maj:t den 1 december 1944, att befattningshavare vid statens järnvägar, vilken till följd av järnvägsstyrelsens beslut att under åren 1940—1943, på grund av rådande ovisshet om trafikförhållandenas utveckling, förlänga väntetiden för befordran till extra-ordinarie befattning i lönegrad Eo 5 fått sin befordran till sådan befattning fördröjd, skulle, därest han den 1 december 1944 fortfarande vore anställd i statens tjänst, erhålla kompensation för den förlängda väntetiden enligt vissa av Kungl. Maj:t i samma beslut meddelade föreskrifter.

I anslutning till detta riksdagens beslut hemställde *styrelsen för svenska järnvägsmannaförbundet* i en till Kungl. Maj:t ställd, den 17 januari 1945 dagtecknad skrivelse, att järnvägsstyrelsen måtte erhålla Kungl. Maj:ts bemyndigande att i förekommande fall bereda kompensation jämväl åt sådana befattningshavare vid statens järnvägar, som till följd av järnvägsstyrelsens omförmälda beslut att förlänga väntetiden för befordran erhållit försenad befordran till e. o. befattningar i lönegraderna Eo 2 och Eo 4.

Allmänna lönenämnden anförde den 13 februari 1945 i utlåtande över den gjorda framställningen följande.

Allmänna lönenämnden vill framhålla, att den av chefen för finansdepartementet omförmälda fasta befordringsgången, som tillämpas vid rekrytering av stationskarlsbefattningar hos statens järnvägar, grundar sig på vissa bestämmelser i den av järnvägsstyrelsen fastställda rekryteringsstadgan. Enligt dessa bestämmelser skall person för antagande till aspirant ha fullgjort en sammanlagd tjänstetid vid verket av 6 månader i drifttjänst eller i den tjänstegren, som aspirantanställningen avser. Vidare stadgas, att aspirant, som fyllt 20 år och inhämtat erforderliga fackkunskaper, antages, därest stadigvarande behov av hans anställning föreligger, efter sammanlagt minst 18 månaders anställning i tillfällig tjänst och som aspirant till extra ordinarie tjänsteman. Dessa bestämmelser i rekryteringsstadgan gälla icke blott stationskarlsbefattningar utan bland annat även kontorsbiträdes- och skrivbiträdesbefattningar. Vid meddelande av beslut om förlängning av väntetiden för befordran till extra ordinarie befattningar våren 1940—1943 har järnvägsstyrelsen därför uttryckligen förklarat, att besluten avsågo även extra ordinarie befattningar i 2 och 4 lönegraderna. Med hänsyn härtill finner lönenämnden, att beträffande dessa befattningar förhållandena måste anses fullt jämförbara med dem, som gällt för stationskarlsbefattningarna och som föranledde Kungl. Maj:t att av riksdagen inhämta ovannämnda bemyndigande. Lönenämnden tillstyrker därför bifall till järnvägsmannaförbundets framställning. Lönenämnden vill emellertid icke underlåta att framhålla, att den befordringsgång, som enligt rekryteringsstadgan kommer den lägre kontorspersonalen vid statens järnvägar till del, är betydligt gynnsammare än den, som tillämpas inom allmänna civilförvaltningen.

Lönenämndens ordförande var av avvikande mening och avgav, med instämmande av en av nämndens ledamöter, följande särskilda yttrande.

Befordringsgången för befattningshavarna i 2 och 4 lönegraden vid statens järnvägar läser före järnvägsstyrelsens beslut om förlängning av väntetiden för befordran till extra ordinarie anställning icke ha anslutit sig till de i rekryteringsstadgan givna anvisningarna i lika hög grad som befordringsgången för stationskarlarna och övriga befattningshavare i 5 lönegraden. Med hänsyn härtill och då man i detta sammanhang icke kan undgå att beakta befordringsförhållandena för kontors- och skrivbiträdespersonal inom statsförvaltningen i övrigt, finner jag icke tillräcklig anledning föreligga att tillstyrka bifall till järnvägsmannaförbundets framställning.

I beslut den 8 juli 1945 fann Kungl. Maj:t den av styrelsen för svenska järnvägsmannaförbundet ingivna framställningen icke kunna bifallas.

Utskottet.

Det bemyndigande att medgiva kompensation för förlängd väntetid för extra ordinarie anställning, som lämnades av 1944 års riksdag under höstsessionen, avsåg vissa fall, då avvikelser av särskilda skäl gjorts från eljest tillämpad fast befordringsgång. Bemyndigandet avsåg i främsta rummet väntetiden för befordran till extra ordinarie stationskarl i lönegraden Eo 5 hos statens järnvägar.

I likhet med allmänna lönenämnden finner utskottet, att beträffande de i motionerna angivna befattningarna förhållandena måste anses fullt jämför-

bara med dem som gällt stationskarlsbefattningarna. Utskottet får därför tillstyrka motionärernas förslag och alltså hemställa,

att riksdagen må med bifall till motionerna II: 45 och 210 medgiva, att för förlängning av väntetid för befordran till extra ordinarie befattningar i 2 och 4 lönegraderna vid statens järnvägar må utgå sådan gottgörelse som avses med det av riksdagen i skrivelse den 29 november 1944, nr 487, lämnade bemyndigandet för Kungl. Maj:t att förordna om gottgörelse i vissa fall för dylik förlängning.

Stockholm den 10 maj 1946.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Närvarande: se under utlåtandet nr 126.
